

Quickscan flora en fauna in het kader van het bestemmingsplan “Harnaschpolder Zuid” in de gemeente Midden-Delfland

Quicksan flora en fauna in het kader van het bestemmingsplan “Harnaschpolder Zuid” in de gemeente Midden-Delfland

Quickscan flora en fauna in het kader van het bestemmingsplan “Harnaschpolder Zuid” in de gemeente Midden-Delfland

Opdrachtgever: KuiperCompagnons

Uitvoering: Natuur-Wetenschappelijk Centrum

Veldwerk: Hans Bruning, Rob Haan, Esmeralda van der Keur, Sanne Westbroek

Samenstelling: Sanne Westbroek

Foto's: Sanne Westbroek

Quickscan flora en fauna in het kader van het bestemmingsplan “Harnaschpolder Zuid” in de gemeente Midden-Delfland [Samenst.: Westbroek, S.] [Foto's: Westbroek, S.]. Met lit. opg., Dordrecht: Strix/NWC.

Trefw.: Flora- en faunawet, Harnaschpolder Zuid, Midden-Delfland

W968/P14-121

Niets uit deze uitgave mag openbaar worden gemaakt of verveelvoudigd, door middel van; druk, fotokopie, microfilm of op enige andere wijze, zonder toestemming van de uitgever of de opdrachtgever.

Dordrecht, januari 2015

Inhoud

1	Inleiding	5
2	Gebiedsbeschrijving en plannen	7
3	Wettelijk kader Flora- en faunawet	9
4	Methode	13
5	Resultaten	15
6	Effecten, verplichtingen en aanbevelingen	19

Referenties

Bijlagen:

Bijlage 1: Tabellen soorten Flora- en faunawet

Bijlage 2: Vleermuizen, ruimtelijke ingrepen en de Flora- en faunawet

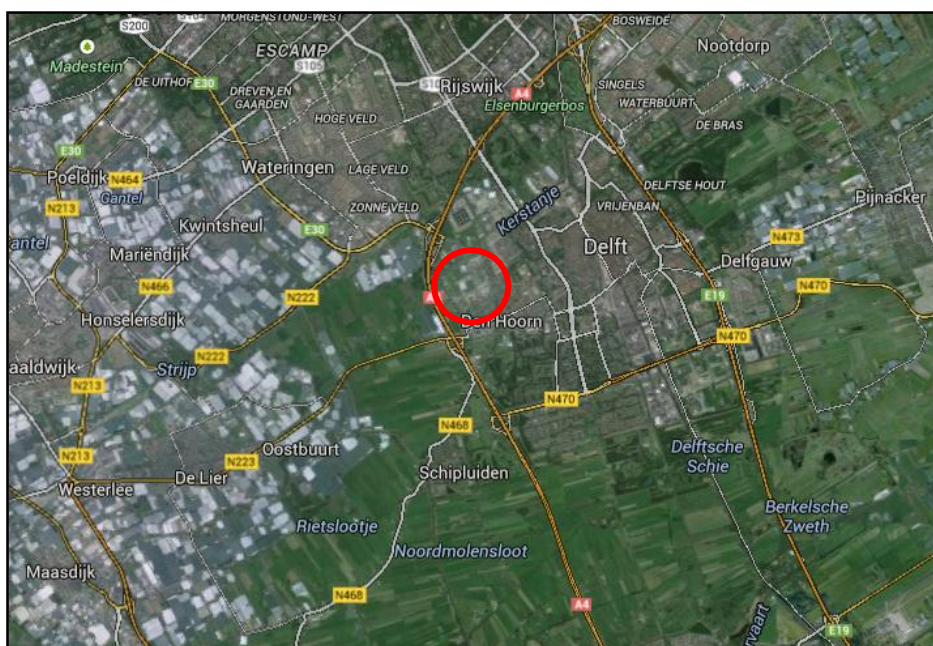
Bijlage 3: Vogels, ruimtelijke ingrepen en de Flora- en faunawet

1. Inleiding

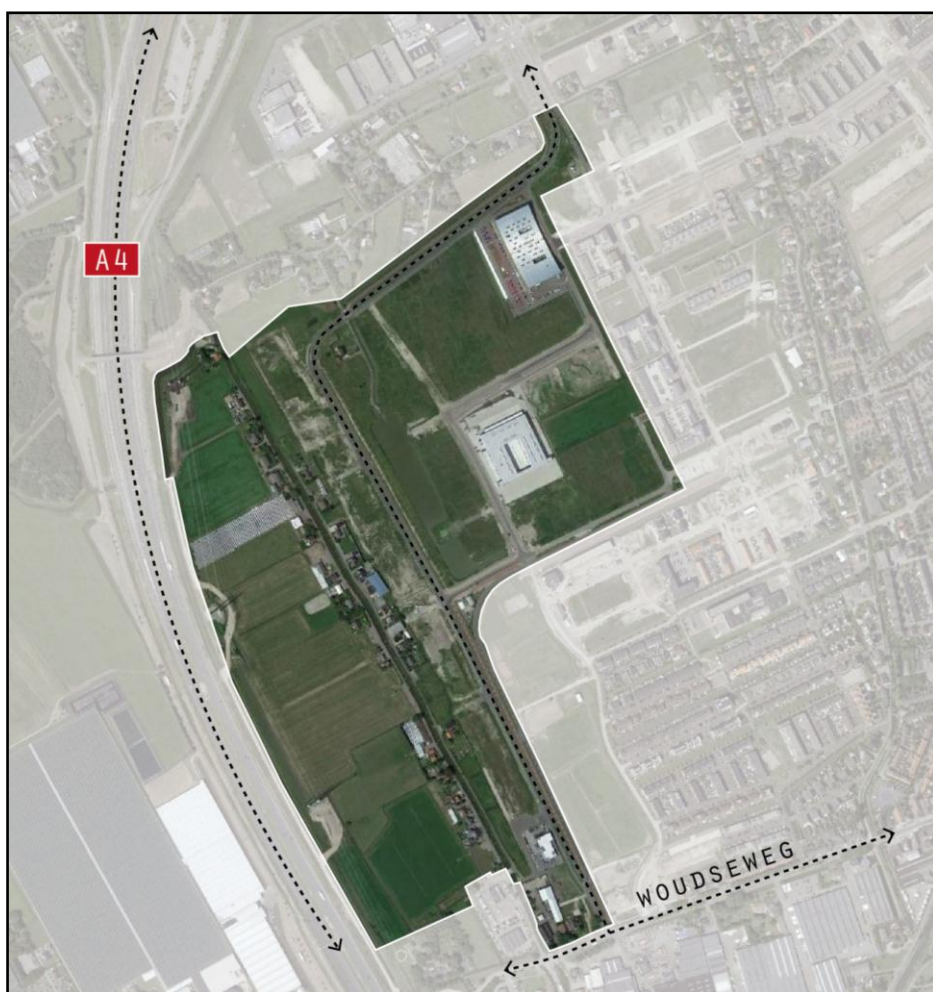
Momenteel wordt gewerkt aan het bestemmingsplan “Harnaschpolder Zuid” dat betrekking heeft op een plangebied ten noordwesten van Den Hoorn in de gemeente Midden-Delfland. Door dit bestemmingsplan wordt de ontwikkeling van een bedrijventerrein mogelijk gemaakt. Om deze plannen te kunnen verwezenlijken zullen onder andere een aantal woningen binnen het plangebied gesloopt worden en worden watergangen (deels) gedempt of anderszins aangetast.

In het kader van de natuurwetgeving (Flora- en faunawet, Natuurbeschermingswet 1998 en Ecologische Hoofdstructuur) dient bij dergelijke ruimtelijke ingrepen en het opstellen van bestemmingsplannen onderzoek gedaan te worden naar de aanwezige natuurwaarden en dient een beoordeling gemaakt te worden van eventuele negatieve effecten van de plannen op deze waarden.

KuiperCompagnons heeft het Natuur-Wetenschappelijk Centrum (NWC) opdracht gegeven om voor het plangebied in de gemeente Midden-Delfland een quickscan flora en fauna uit te voeren en om te adviseren in het kader van de relevante natuurwetgeving.

Figuur 1: Ligging van het plangebied (rood omcirkeld) in de omgeving.

Figuur 2: Begrenzing van het plangebied.

2. Gebiedsbeschrijving en plannen

Gebiedsbeschrijving

Het plangebied ligt ten noordwesten van de kern van Den Hoorn in de provincie Zuid-Holland (figuur 1).

In het noorden wordt het gebied begrensd door de Woudselaan, in het oosten door woonblokken aan de Zuiddijk, de Broederstiende, de weg Zuidmade en de weg Achterdijkshoorn en in het westen vormt de A4 de grens. Tot slot ligt ten zuiden van het plangebied de Woudseweg (figuur 2).

De westzijde van het plangebied bestaat voornamelijk uit weilanden (foto 1). Het plangebied wordt van noord naar zuid doorkruist door een sloot met aan weerszijden een weg genaamd de "Harnaskade" (foto 2). Aan de Harnaskade liggen verschillende percelen met woningen, schuren en kassen. Aan de oostzijde van de woningen ligt braakliggend terrein met daarachter de Harnaschdreef. Aan de oostzijde van deze weg is met zandgrond voorbelast terrein aanwezig (inmiddels begroeid met gras) met daarop twee bedrijfsterreinen (foto 3 en 4).

Foto 1: Foto genomen vanuit het westen. Weilanden in het westen van het plangebied, met daarachter woningen aan de Harnaskade.

Foto 2: Harnaskade met aangrenzende woningen.

Foto 3: Voorbelast terrein (begroeid met gras) in oosten van het plangebied.

Foto 4: Voorbelast terrein (begroeid met gras) met daarachter bedrijfsterrein in noordoosten van het plangebied.

Beschermde gebieden

Binnen een straal van 3 kilometer rondom het plangebied is geen Natura 2000-gebied of ander natuurgebied dat onder de bescherming van de Natuurbeschermingswet 1998 valt aanwezig. Om deze reden worden er geen nadelige effecten op aangewezen habitattypen en doelsoorten van beschermde natuurgebieden verwacht als gevolg van versnippering, verstoring door geluid, licht en dergelijke en is voor deze effecten geen verdere toetsing aan de Natuurbeschermingswet 1998 nodig. Echter, op respectievelijk 8 en 9 kilometer afstand liggen Natura 2000-gebieden "Solleveld & Kapittelduinen" en "Westduinpark & Wapendal" en omdat het om de realisatie van een bedrijventerrein gaat, zouden er nadelige effecten voor aangewezen habitattypen van deze natuurgebieden kunnen ontstaan als gevolg van een mogelijke toename van de stikstofdepositie. Ten aanzien van stikstofdepositie is daarom wel toetsing aan de Natuurbeschermingswet 1998 nodig.

Het plangebied maakt geen deel uit van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) (figuur 3). Omdat er, als gevolg van de voorgenomen plannen, geen oppervlakte aan EHS-gebied verloren gaat, is er geen verdere toetsing aan de wet- en regelgeving omtrent de EHS nodig.

Figuur 3: Ligging van het plangebied (rood omlijnd) t.o.v. EHS-gebieden (groen gearceerd)

Bron: <http://www.synbiosys.alterra.nl/>

3. Wettelijk kader Flora- en faunawet

Een groot deel van de inheemse dier- en plantensoorten wordt in ons land beschermd door de Flora- en faunawet (2002). Deze wet bevat een aantal verbodsbepalingen, waarvan vooral artikel 8 t/m 13 van belang zijn in het kader van flora- en fauna onderzoek (tekstvak 1 op de volgende pagina). Deze verbodsbepalingen gelden overal in Nederland, ongeacht het type of de omvang van de werkzaamheden of activiteiten die uitgevoerd worden. De bepalingen van deze wet kunnen daarom van invloed zijn op ruimtelijke ingrepen, zoals het aanleggen van infrastructuur, het slopen en realiseren van bebouwing, het uitbreiden van industriegebieden en het kappen van bomen. Bij dergelijke (ruimtelijke) activiteiten moet op basis van de Flora- en faunawet en in het kader van het zorgvuldigheidsbeginsel en het voorzorgsbeginsel (Algemene Wet Bestuursrecht) een toetsing plaatsvinden. Deze toetsing moet de volgende onderdelen bevatten:

- inventarisatie van wettelijk strikt beschermde flora- en faunasoorten in het plangebied en binnen de invloedssfeer van de activiteit of het plangebied;
- inventarisatie/beoordeling van (significant) nadelige effecten op deze beschermde soorten en hun habitat (zowel binnen het plangebied als binnen de invloedssfeer van het plangebied), als gevolg van de activiteit;
- indien nodig een opname van maatregelen die de negatieve effecten op de beschermde soorten en hun leefgebieden mitigeren en/of compenseren.

Sinds 2005 zijn de beschermde soorten uit de Flora- en faunawet verdeeld in drie groepen, die middels de Algemene Maatregel van Bestuur (AMvB), artikel 75, ondergebracht zijn in drie tabellen (bijlage 1):

Tabel 1: Algemene soorten

Voor deze soorten geldt een vrijstelling. Indien deze soorten in of binnen de invloedssfeer van het plangebied voorkomen, hoeft geen ontheffing van verbodsbepalingen uit de Flora- en faunawet aangevraagd te worden. Wel dient de zorgplicht in acht genomen te worden.

Tabel 2: Overige soorten

Wanneer een door het ministerie goedgekeurde gedragscode van toepassing is op de activiteit, geldt een vrijstelling voor deze soorten. Indien deze soorten in of binnen de invloedssfeer van het plangebied voorkomen, hoeft geen ontheffing van verbodsbepalingen uit de Flora- en faunawet aangevraagd te worden. Wel moeten de activiteiten aantoonbaar uitgevoerd worden zoals in de gedragscode beschreven staat. Tevens geldt de zorgplicht.

Indien er geen goedgekeurde gedragscode van toepassing is op de activiteit of het niet mogelijk is om volgens een dergelijke gedragscode te werken, dient bij overtreding van verbodsbepalingen een ontheffing aangevraagd te worden.

De aanvraag wordt beoordeeld op de volgende punten:

- In welke mate wordt de functionaliteit van de vaste voortplantings-, rust- en/of verblijfplaats aangetast door de activiteit?
- Is er sprake van verstoring van de vaste voortplantings-, rust- en/of verblijfplaats?
- Komt de gunstige staat van instandhouding van de soorten in gevaar?

Artikel 8 t/m 13 van de Flora- en faunawet:

Artikel 8: Het is verboden planten, behorende tot een beschermde inheemse soort, te plukken, te verzamelen, af te snijden, uit te steken te vernielen, te beschadigen, te ontwortelen of op enigerlei andere wijze van hun groeiplaats te verwijderen.

Artikel 9: Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen.

Artikel 10: Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, opzettelijk te verontrusten.

Artikel 11: Het is verboden nesten, hollen of andere voortplantingsplaatsen of vaste rust- of verblijfplaatsen van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren.

Artikel 12: Het is verboden eieren van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te zoeken, te rapen, uit het nest te nemen, te beschadigen of te vernielen.

Artikel 13: Het is verboden planten of producten van planten, of dieren dan wel eieren, nesten of producten van dieren, behorende tot een beschermde inheemse of beschermde uitheemse plantensoort onderscheidenlijk een beschermde inheemse of uitheemse diersoort, te vervoeren, ten vervoer aan te bieden, af te leveren, te gebruiken voor commercieel gewin of binnen of buiten het grondgebied van Nederland te brengen of onder zich te hebben.

Tekstvak 1: Verbodsbepalingen uit de Flora- en faunawet

Soorten van Tabel 3: Soorten bijlage 1 AMvB/ bijlage IV Habitatrichtlijn (HRL)

Bij overtreding van verbodsbepalingen uit de Flora- en faunawet, dient een ontheffing aangevraagd te worden op grond van een wettelijk belang uit artikel 2 van het Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten (soorten bijlage 1 AMvB) of uit de Habitatrichtlijn (soorten bijlage IV HRL).

Deze belangen zijn:

- Bescherming van flora en fauna (b)
- Volksgezondheid of openbare veiligheid (d)
- Dwingende reden van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en voor het milieu wezenlijk gunstige effecten (e)
- Werkzaamheden in het kader van ruimtelijke inrichting/ontwikkeling (j)

De aanvraag wordt beoordeeld op de volgende punten:

- In welke mate wordt de functionaliteit van de vaste voortplantings-, rust- en/of verblijfplaats aangetast door de activiteit?
- Is er sprake van verstoring van de vaste voortplantings-, rust- en/of verblijfplaats?
- Is er een wettelijk belang (belang b, d, e of j)?
- Is er een andere bevredigende oplossing?
- Komt de gunstige staat van instandhouding van de soorten in gevaar?

Bij de aanvraag van een ontheffing Flora- en faunawet zijn een activiteitenplan en, in sommige gevallen, een compensatieplan noodzakelijk. Hierin staan de bevindingen uit de flora- en faunatoets kort vermeld en worden maatregelen beschreven die uitgevoerd zullen worden om er voor te zorgen dat de beschermde soorten in en binnen de invloedssfeer van het plangebied duurzaam in stand gehouden zullen worden.

4. Methode

In het kader van de Flora- en faunawet heeft KuiperCompagnons reeds een bureauonderzoek uitgevoerd naar de mogelijke aanwezigheid van beschermde natuurwaarden binnen het plangebied voor het bestemmingsplan. Aanvullend is door het NWC een quickscan flora en fauna uitgevoerd.

De quickscan die uitgevoerd is, bestond uit een veldbezoek en een kort literatuuronderzoek. Voor het literatuuronderzoek is gebruikgemaakt van eigen gegevens van het NWC en van verspreidingsgegevens van soorten verzameld door instanties zoals RAVON, de Vlinderstichting en EIS-Nederland.

Op basis van het literatuuronderzoek is bepaald voor welke soortgroepen de aanwezigheid en/of geschiktheid van het plangebied onderzocht diende te worden: tijdens het veldbezoek is aandacht besteed aan de functie van het plangebied voor vleermuizen, beschermde grondgebonden zoogdieren, vogels met een vaste verblijfplaats, amfibieën, vissen, ongewervelden (met name de Platte schijfhoorn (*Anisus vorticulus*)) en vaatplanten. Het veldbezoek is op 23 december 2014 uitgevoerd door drie ecologen van het NWC. De gemiddelde temperatuur tijdens het veldbezoek bedroeg 11,0°C. Het was zwaar bewolkt en de wind kwam uit zuidwestelijke richting met een gemiddelde snelheid van 5 Bft (KNMI.nl, Rotterdam, 2014).

Vleermuizen

Tijdens het veldbezoek is beoordeeld in hoeverre de bebouwing en bomen binnen het plangebied geschikt zijn als verblijfplaats voor vleermuizen (bijlage 2). Hierbij is onder andere gelet op aanwezigheid van holtes en andere openingen waardoor vleermuizen geschikte ruimtes kunnen bereiken en op sporen die op aanwezigheid van een verblijfplaats duiden, zoals keuteltjes of afgebeten vlindervleugels. Daarnaast is beoordeeld of er binnen en in de directe omgeving van het plangebied belangrijke vliegroutes en/of foerageergebied aanwezig zijn.

Grondgebonden zoogdieren

In de omgeving van het plangebied komen de strikt beschermde Noordse woelmuis (*Microtus oeconomus*) en Waterspitsmuis (*Neomys fodiens*) voor. Dit blijkt uit verspreidingsgegevens van de Zoogdierverseniging. Telmee.nl geeft een drietal waarnemingen van de Boommarter (*Martes martes*). De aanwezigheid van de Boommarter kon echter al op voorhand uitgesloten worden, omdat het plangebied niet voldoet aan de eisen die deze soort aan zijn habitat stelt. Voor de Noordse woelmuis en Waterspitsmuis is tijdens het veldbezoek beoordeeld in hoeverre het plangebied geschikt is als leefgebied.

Vogels met een vaste verblijfplaats

Vogels met een vaste verblijfplaats worden jaarrond beschermd door de Flora- en faunawet. Dit geldt ook voor hun functionele leefomgeving (bijlage 3). Voorbeelden van dergelijke vogelsoorten zijn de Buizerd (*Buteo buteo*) en de Steenuil (*Athene noctua*). Tijdens de quickscan is het plangebied onderzocht op de aanwezigheid van broedplaatsen van vogels met een vaste verblijfplaats en is bepaald welke gevolgen de voorgenomen plannen voor deze vogels met zich mee brengen. Hierbij is gelet op sporen (braakballen, veren, uitwerpselen, etc.), nesten (o.a. oude kraaiennesten) en waarnemingen van de betreffende vogelsoorten (geluid/zicht/territoriumindicerend gedrag). Tevens is bekeken of het gebied een significant onderdeel zou kunnen zijn van de functionele leefomgeving van een vogelsoort met een vaste verblijfplaats.

Amfibieën

In de omgeving van het plangebied komt de strikt beschermde Rugstreeppad (*Epidaeia calamita*) voor. Dit blijkt uit verspreidingsgegevens van de Stichting RAVON. Om deze reden is tijdens het veldbezoek beoordeeld in hoeverre het plangebied geschikt leefgebied vormt voor deze soort. Hierbij is onder andere gelet op de aanwezigheid van zandige, open plekken, aanwezigheid van pioniersvegetaties en de aanwezigheid van geschikt voortplantingswater.

Vissen

Volgens gegevens van de Stichting RAVON en het bureauonderzoek van Kuiper-Compagnons komen de strikt beschermde Bittervoorn (*Rhodeus amarus*) en de Kleine modderkruiper (*Cobitis taenia*) in de omgeving van het plangebied voor. Daarom zijn de watergangen binnen het plangebied steekproefsgewijs bevestigd met behulp van steeknetten. Alle gevangen vissen zijn ter plaatse op soort gebracht en weer teruggezet in de watergang waar ze gevangen zijn.

Ongewervelden

De strikt beschermde waterslak Platte schijfhoren (*Anisus vorticulus*) zou binnen het plangebied voor kunnen komen. Om de aanwezigheid van deze waterslak aan te kunnen tonen, dan wel uit te kunnen sluiten, zijn de watergangen met behulp van een schepnet bemonsterd. Hierbij is het schepnet door de onderwatervegetatie gehaald en is wat bodemmateriaal meegeschept. Vervolgens is het monster in een emmer gedaan en zijn alle aanwezige schijfhorens (alle soorten) verzameld. Deze zijn meegenomen om in het laboratorium te determineren.

Vaatplanten

Binnen het plangebied zouden beschermde vaatplanten voor kunnen komen. Tijdens de quickscan is daarom op de aanwezigheid van en geschiktheid van het gebied voor deze soorten gelet.

5. Resultaten

Vleermuizen

Een groot deel van de bebouwing die gesloopt zal worden ten behoeve van de voorgenomen plannen vormt een geschikte verblijfplaats voor vleermuizen. Dit vanwege de aanwezigheid van spouwgaten en dakopeningen, waardoor vleermuizen geschikte ruimtes kunnen bereiken. Ook zijn er gebouwen aanwezig met houten daklijsten en dakranden waarachter vleermuizen kunnen verblijven.

De bomen die binnen het plangebied aanwezig zijn, vormen geen geschikte verblijfplaats voor vleermuizen, vanwege het ontbreken van geschikte holtes.

Verder werd tijdens het veldbezoek vastgesteld dat er geen essentiële vliegroutes binnen of op de grenzen van het plangebied aanwezig zijn. Dit omdat er genoeg alternatieve vliegroutes in de omgeving zijn. Echter, vooral de kleinere vleermuissoorten, zoals de Gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*), kunnen in de luwte en beschutting van de bomen en bebouwing binnen het plangebied foerageren. Om deze reden is er binnen het plangebied wel geschikt foerageergebied aanwezig.

Grondgebonden zoogdieren

In Zuid-Holland komt de Noordse woelmuis voor in veenweidegebieden en het Delta-gebied. De Noordse woelmuis is gevoelig voor concurrentie. Wanneer er andere soorten woelmuizen in het gebied voorkomen, leeft deze soort veel in natte terreinen, zoals extensief gebruikte weilanden, vochtige duinvalleien, drassige hooilanden, periodiek overstroomde terreinen, rietland en moerassen. Vanwege het intensieve gebruik van de weilanden, zal de Noordse woelmuis niet voorkomen binnen het plangebied.

De Waterspitsmuis leeft langs niet te voedselrijk, schoon water met ruig begroeide oevers en een goed ontwikkelde oevervegetatie.

Het water in de smalle sloten binnen het plangebied is voedselrijk, ook beschikken deze sloten niet over een goed ontwikkelde oeverbegroeiing, die noodzakelijk is voor deze soort als schuilmogelijkheid. Vanwege de beschoeiing en slecht ontwikkelde oevervegetatie langs de bredere sloot van de Harnaskade, is ook daar geen geschikt leefgebied voor deze soort aanwezig. Om deze redenen vormt het plangebied geen geschikt leefgebied voor de Waterspitsmuis.

Aanwezigheid van strikt beschermde grondgebonden zoogdieren kan daarom met voldoende zekerheid worden uitgesloten.

Tijdens het veldbezoek is de Europese haas (*Lepus europaeus*) waargenomen. Ook zijn sporen van de Mol (*Talpa europaea*) aangetroffen. Naast deze soorten zullen nog meer algemene zoogdiersoorten in het plangebied voorkomen. Voor deze soorten hoeven geen extra maatregelen genomen te worden.

Vogels met een vaste verblijfplaats

Binnen het plangebied zijn geen jaarrond beschermde nesten in de bomen aangetroffen. Een deel van de aanwezige bebouwing vormt echter wel een geschikte verblijfplaats voor vogelsoorten die in gebouwen verblijven, zoals de Kerkuil (*Tyto alba*), de Steenuil (*Athene noctua*), de Gierzwaluw (*Apus apus*) en de Huismus (*Passer domesticus*), dit vanwege de geschikte openingen waarin ze hun nesten kunnen maken, of waardoor ze geschikte verblijfplaatsen in de bebouwing kunnen bereiken (foto 5). Ook is tijdens het veldbezoek bij één van de woonhuizen het geluid van een groot aantal huismussen waargenomen.

Tijdens het veldbezoek zijn onder andere de Huismus (*Passer domesticus*), de Torenvalk (*Falco tinnunculus*) en de Patrijs (*Perdix perdix*) waargenomen.

Foto 5: Dakopeningen in leegstaande woning, waardoor vogels en vleermuizen geschikte ruimtes kunnen bereiken.

Amfibieën

Het plangebied vormt geen geschikt leefgebied voor de Rugstreeppad. De Rugstreeppad is een bewoner van zandige terreinen. In het noordoosten van het plangebied is zand aanwezig, in de vorm van zandhopen. Hierin kan de Rugstreeppad zich verschuilen en overwinteren. Voor de voortplanting maakt de Rugstreeppad gebruik van ondiepe wateren die vrij snel opwarmen, o.a. tijdelijke poeltjes en plassen. De wateren die binnen het plangebied aanwezig zijn, zijn niet geschikt als voortplantingswater voor de Rugstreeppad, omdat deze te diep zijn. Vanwege het ontbreken van geschikt voortplantingswater, kan aanwezigheid van deze soort binnen het plangebied met voldoende zekerheid worden uitgesloten.

Vissen

Tabel 1 geeft een overzicht van de vissoorten die in de wateren binnen het plangebied gevangen zijn. Te zien is dat de strikt beschermde Kleine modderkruiper en Bittervoorn niet zijn gevangen. Vanwege de geleverde onderzoeksinspanning kan met voldoende zekerheid gesteld worden dat deze vissoorten afwezig zijn binnen het plangebied.

Tabel 1: gevangen vissoorten en aantallen

Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	Aantal
Tiendornige stekelbaars	<i>Pungitius pungitius</i>	10
Baars	<i>Perca fluviatilis</i>	5
Ruisvoorn	<i>Scardinius erythrophthalmus</i>	1
Blankvoorn	<i>Rutilus rutilus</i>	1

Ongewervelden

In de sloten binnen het plangebied zijn geen exemplaren van de Platte schijfhoren aangetroffen. Vanwege de geleverde onderzoeksinspanning kan met voldoende zekerheid gesteld worden dat deze soort ook niet aanwezig is binnen het plangebied. De soorten waterslakken die wel gevangen zijn, worden weergegeven in tabel 2.

Tabel 2: gevangen waterslakken en aantallen

Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	Aantal
Posthoornslak	<i>Planorbis corneus</i>	1
Ovale poelslak	<i>Radix ovata</i>	3
Grote diepslak	<i>Bithynia tentaculata</i>	1
Gewone schijfhoren	<i>Planorbis planorbis</i>	4
Vijvermossel	<i>Anodonta anatina</i>	2

Vaatplanten

Tijdens het veldbezoek zijn geen strikt beschermde vaatplanten waargenomen. Op basis van de eigenschappen van het plangebied worden deze ook niet verwacht. Het westelijk deel van het plangebied bestaat voornamelijk uit intensief gebruikte landbouwgrond, die te voedselrijk is voor strikt beschermde vaatplanten. Rondom de Harnaskade bestaat de vegetatie voornamelijk uit gecultiveerde plantensoorten, en het oostelijk deel van het plangebied bestaat uit voorbereide grond, waar ook geen strikt beschermde vaatplanten op groeien.

Om deze redenen kan de aanwezigheid van strikt beschermde vaatplanten binnen het plangebied met voldoende zekerheid worden uitgesloten.

6. Effecten, verplichtingen en aanbevelingen

Vleermuizen

Vanwege mogelijke vleermuisverblijfplaatsen in de in het gebied aanwezige bebouwing, zal een vervolgonderzoek uitgevoerd moeten worden.

Leidraad voor vleermuisonderzoek is het vleermuisprotocol van maart 2013. Vleermuizen gebruiken gedurende het jaar verschillende verblijfplaatsen (i.e. kraamplaats, zomerverblijfplaats, paarverblijf, winterverblijfplaats, jachtgebied). Het vleermuisprotocol stelt dat ten minste vier inventarisatiemomenten nodig zijn om een goed beeld te krijgen van de waarde van het gebouw als paarverblijfplaats, zomerverblijfplaats en kraamkolonieplaats. In de kraam/zomerperiode (half mei - half juli) moeten dan twee inventarisaties worden uitgevoerd en in de zomer/paarperiode (half augustus - begin oktober) ook. Onderzoek naar winterverblijfplaatsen is niet goed uit te voeren. Bij aanwezigheid van andere vleermuisverblijfplaatsen moet er daarom zekerheidshalve van uit worden gegaan dat dieren ook in de winter in het gebouw kunnen zitten.

Het zou kunnen dat uit het aanvullende onderzoek naar voren komt dat er bijvoorbeeld een kolonie vleermuizen in een woonhuis aanwezig is. In dat geval dient een ontheffing aangevraagd te worden en moeten er maatregelen genomen worden. Bij het nemen van de juiste mitigerende/compenserende maatregelen is sloop van een gebouw met een vleermuisverblijfplaats vaak mogelijk. Voor de vaststelling van het bestemmingsplan is er echter geen garantie dat alle bebouwing in het plangebied gesloopt kan worden.

Het plangebied kan ook gebruikt worden als foerageergebied, maar in de directe omgeving zijn voldoende alternatieve foerageergebieden aanwezig.

Grondgebonden zoogdieren

Het plangebied is niet in gebruik door of vormt geen geschikt leefgebied voor de te verwachten strikt beschermde grondgebonden zoogdieren. Hierdoor bestaan er, ten aanzien van deze soortgroep, geen verplichtingen vanuit de Flora- en faunawet en zijn ontheffingen en/of maatregelen niet nodig.

Vogels met een vaste verblijfplaats

Er zijn in de bebouwing binnen het plangebied mogelijk verblijfplaatsen van vogels aanwezig die jaarrond beschermd zijn. Om aanwezigheid van deze verblijfplaatsen aan te tonen/met voldoende zekerheid uit te kunnen sluiten is aanvullend onderzoek in de aanwezige bebouwing nodig.

Wanneer de Steenuil en/of de Kerkuil een vaste verblijfplaats hebben in de bebouwing binnen het plangebied, kan dit invloed hebben op het bestemmingsplan. Mogelijk moeten dan maatregelen voor deze soorten hierin worden vastgelegd.

Voorbeelden van deze maatregelen zijn het aanwijzen en inrichten van percelen waar bijvoorbeeld uilen kunnen jagen, het laten ontstaan van struwelen en het aanplanten van (knot)boomsingels. Ook kan niet met voldoende zekerheid gezegd worden of de bebouwing waarin soorten zoals de Kerkuil, of Steenuil verblijven gesloopt kan worden. Om deze redenen is het vereist dat onderzoek naar deze soorten plaatsvindt voordat het bestemmingsplan is vastgesteld.

Maatregelen die genomen moeten worden wanneer de Huismus, of Gierzwaluw een vaste verblijfplaats hebben binnen het plangebied zijn inpasbaar binnen het nieuwe bestemmingsplan. In geval van vaste verblijfplaatsen van deze soorten is een ontheffing nodig. Maatregelen kunnen ondermeer bestaan uit het plaatsen van nestkasten en toepassen van halfbestrating voor de Huismus en het plaatsen van inmetstelstenen voor de Gierzwaluw). Compensatie dient vooraf en in de nabijheid van de oude verblijfplaats te gebeuren, bovendien moet rekening worden gehouden met een vereiste gewenningsperiode (aan de nieuwe voorzieningen).

De te kappen bomen, te rooien struiken en overige te verwijderen vegetatie dienen buiten het broedseizoen van vogels (globaal van half maart tot en met juli) gekapt/verwijderd te worden om nadelige effecten op broedende vogels te voorkomen. Wanneer dit niet mogelijk is, dient door een ecologisch deskundige vastgesteld te worden of er broedgevallen binnen het plangebied aanwezig zijn. De bomen/struiken waarin broedgevallen zijn vastgesteld, kunnen pas gekapt/verwijderd worden wanneer de jonge vogels van het betreffende broedgeval uitgevlogen zijn.

Amfibieën

Het plangebied is niet geschikt als leefgebied voor de strikt beschermde amfibieën. Hierdoor bestaan er, ten aanzien van deze soorten, geen verplichtingen vanuit de Flora- en faunawet en zijn ontheffingen en/of maatregelen niet nodig.

Vissen

In de watergangen binnen het plangebied zijn geen strikt beschermde vissoorten aangetroffen. De vissoorten die tijdens het veldbezoek aangetroffen zijn, worden niet beschermd door de Flora- en faunawet. Om deze reden bestaan vanuit de Flora- en faunawet geen verplichtingen ten aanzien van deze soortgroep.

Ongewervelden

De strikt beschermde Platte schijfhoren is niet aanwezig binnen het plangebied. De overige slakkensoorten die gevonden zijn, worden niet beschermd door de Flora- en faunawet. Ten aanzien van deze soortgroep bestaan daarom geen verplichtingen.

Vaatplanten

Er zijn geen strikt beschermde vaatplanten aangetroffen binnen het plangebied. Ook beschikt het plangebied niet over geschikt biotoop voor dergelijke plantensoorten, waardoor aanwezigheid uitgesloten kan worden. Om deze reden bestaan er geen verplichtingen vanuit de Flora- en faunawet ten aanzien van vaatplanten.

Zorgplicht

Tenslotte geldt voor alle plant- en diersoorten (ook de onbeschermde) de zorgplicht die in artikel 2 van de Flora- en faunawet voorgeschreven wordt. Deze houdt in dat mogelijke nadelige gevolgen voor planten en dieren, voor zover redelijk, zoveel mogelijk vermeden moeten worden. Manieren om aan de zorgplicht te voldoen zijn bijvoorbeeld:

- Er wordt gelegenheid gegeven aan amfibieën en grondgebonden zoogdieren, die tijdens de werkzaamheden worden gevonden, te vluchten of zich te verplaatsen naar een schuilplaats buiten het bereik van de werkzaamheden. Dit gebeurt door onder andere vegetatie of bodemmateriaal (takken, stronken, steenhopen) gefaseerd en van binnen naar buiten te verwijderen;
- In verband met verstoring van aanwezige dieren worden de werkzaamheden zoveel mogelijk overdag uitgevoerd.

Referenties

KNMI, Rotterdam, 2014. *Het weer op ... was*. Beschikbaar op het World Wide Web:
[http://knmi.nl/klimatologie/daggegevens/index.cgi?day=document.forms\[Invoer\].day.value&month=document.forms\[Invoer\].month.value&year=document.forms\[Invoer\].year.value](http://knmi.nl/klimatologie/daggegevens/index.cgi?day=document.forms[Invoer].day.value&month=document.forms[Invoer].month.value&year=document.forms[Invoer].year.value)

Ravon.nl

Soons, P.J.A., Huber, M & D. van der Meijden, 1999-nu, *Flora- en Faunawet bewerking en toelichting*.
Band 1-8 Koninklijke Vermande, Den Haag

Vlinderstichting, 2014. *Overzicht Nederlandse dagvlinders*. Beschikbaar op het World Wide Web:
<http://vlinderstichting.nl/vlinders.php?id=165>

Waarneming.nl

Zoogdieratlas.nl

Bijlage 1: Tabellen soorten Flora- en faunawet

Tabel 1: Algemene soorten

Voor deze soorten geldt een vrijstelling. Er hoeft geen ontheffing van de Flora- en faunawet aangevraagd te worden, maar wel moet de zorgplicht worden nagekomen.

Zoogdieren

Aardmuis	<i>Microtus agrestis</i>
Bosmuis	<i>Apodemus sylvaticus</i>
Bunzing	<i>Mustela putorius</i>
Dwergmuis	<i>Micromys minutus</i>
Dwergspitsmuis	<i>Sorex minutus</i>
Egel	<i>Erinaceus europaeus</i>
Gewone bosspitsmuis	<i>Sorex araneus</i>
Haas	<i>Lepus europaeus</i>
Hermelijn	<i>Mustela erminea</i>
Huisspitsmuis	<i>Crocidura russula</i>
Konijn	<i>Oryctolagus cuniculus</i>
Ondergrondse woelmuis	<i>Microtus subterraneus</i>
Ree	<i>Capreolus capreolus</i>
Rosse woelmuis	<i>Clethrionomys glareolus</i>
Tweekleurige bosspitsmuis	<i>Sorex coronatus</i>
Veldmuis	<i>Microtus arvalis</i>
Vos	<i>Vulpes vulpes</i>
Wezel	<i>Mustela nivalis</i>
Woelrat	<i>Arvicola terrestris</i>

Reptielen en amfibieën

Bruine kikker	<i>Rana temporaria</i>
Gewone pad	<i>Bufo bufo</i>
Kleine watersalamander	<i>Lissotriton vulgaris</i>
Meerkikker	<i>Pelophylax ridibundus</i>
Middelste groene kikker	<i>Pelophylax klepton esculentus</i>

Mieren

Behaarde bosmier	<i>Formica rufa</i>
Kale bosmier	<i>Formica polyctena</i>
Stronkmier	<i>Formica truncorum</i>
Zwartrugbosmier	<i>Formica pratensis</i>

Vervolg tabel 1: Algemene soorten

Slakken

Wijngaardslak	<i>Helix pomatia</i>
---------------	----------------------

Vaatplanten

Aardaker	<i>Lathyrus tuberosus</i>
Akkerklokje	<i>Campanula rapunculoides</i>
Brede wespenorchis	<i>Epipactis helleborine</i>
Breed klokje	<i>Campanula latifolia</i>
Gewone dotterbloem	<i>Caltha palustris</i> ssp. <i>palustris</i>
Gewone vogelmelk	<i>Ornithogalum umbellatum</i>
Grasklokje	<i>Campanula rotundifolia</i>
Grote kaardenbol	<i>Dipsacus fullonum</i>
Kleine maagdenpalm	<i>Vinca minor</i>
Knikkende vogelmelk	<i>Ornithogalum nutans</i>
Koningsvaren	<i>Osmunda regalis</i>
Slanke sleutelbloem	<i>Primula elatior</i>
Zwanenbloem	<i>Butomus umbellatus</i>

Tabel 2: Overige soorten

Als een goedgekeurde gedragscode van toepassing is op de activiteiten geldt een vrijstelling. Er hoeft geen ontheffing van de Flora- en faunawet aangevraagd te worden, maar de activiteiten moeten aantoonbaar worden uitgevoerd zoals in de gedragscode staat. Tevens geldt de zorgplicht.

Als niet gewerkt kan worden volgens een goedgekeurde gedragscode, maar wel maatregelen genomen kunnen worden om de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats te garanderen, hoeft geen ontheffing van de Flora- en faunawet aangevraagd te worden. Om zeker te weten of de mitigerende maatregelen voldoende zijn en er inderdaad geen ontheffing nodig is, kan een ontheffing aangevraagd worden om de maatregelen (goed) te laten keuren.

Als niet gewerkt kan worden volgens een goedgekeurde gedragscode en geen maatregelen genomen kunnen worden om de functionaliteit van de voortplantings- en/of rust- en verblijfplaats te garanderen, dient een ontheffing aangevraagd te worden. De aanvraag wordt beoordeeld op de volgende punten:

- In welke mate wordt de functionaliteit van de vaste voortplantings-, rust- en/of verblijfplaats aangetast door de activiteiten?
- Komt de gunstige staat van instandhouding niet in gevaar?

Zoogdieren

Damhert	<i>Cervus dama</i>
Edelhert	<i>Cervus elaphus</i>
Eekhoorn	<i>Sciurus vulgaris</i>
Grijze zeehond	<i>Halichoerus grypus</i>
Grote bosmuis	<i>Apodemus flavicollis</i>
Steenmarter	<i>Martes foina</i>
Wild zwijn	<i>Sus scrofa</i>

Reptielen en amfibieën

Alpenwatersalamander	<i>Mesotriton alpestris</i>
Levendbarende hagedis	<i>Zootoca vivipara</i>

Dagvlinders

Moerasparelmoervlinder	<i>Euphydryas aurinia</i>
Vals heideblauwtje	<i>Lycaeides idas</i>

Vissen

Kleine modderkruiper	<i>Cobitis taenia</i>
Meerval	<i>Silurus glanis</i>
Rivierdonderpad	<i>Cottus perifretum</i>

Vervolg tabel 2: Overige soorten

Vaatplanten

Aangebrande orchis	<i>Neottia ustulata</i>
Aapjesorchis	<i>Orchis simia</i>
Beenbreek	<i>Narthecium ossifragum</i>
Bergklokje	<i>Campanula rhomboidalis</i>
Bergnachtorchis	<i>Platanthera chlorantha</i>
Bijenorchis	<i>Ophrys apifera</i>
Blaasvaren	<i>Cystopteris fragilis</i>
Blauwe zeedistel	<i>Eryngium maritimum</i>
Bleek bosvogeltje	<i>Cephalanthera damasonium</i>
Bokkenorchis	<i>Himantoglossum hircinum</i>
Brede orchis	<i>Dactylorhiza majalis majalis</i>
Bruinrode wespenorchis	<i>Epipactis atrorubens</i>
Daslook	<i>Allium ursinum</i>
Dennenorchis	<i>Goodyera repens</i>
Duitse gentiaan	<i>Gentianella germanica</i>
Franjementiaan	<i>Gentianopsis ciliata</i>
Geelgroene wespenorchis	<i>Epipactis muelleri</i>
Gele helmbloem	<i>Pseudofumaria lutea</i>
Gevlekte orchis	<i>Dactylorhiza maculata</i>
Groene nachtorchis	<i>Dactylorhiza viridis</i>
Groensteel	<i>Asplenium viride</i>
Grote keverorchis	<i>Neottia ovata</i>
Grote muggenorchis	<i>Gymnadenia conopsea</i>
Gulden sleutelbloem	<i>Primula veris</i>
Harlekijn	<i>Anacamptis morio</i>
Herfstschröforchis	<i>Spiranthes spiralis</i>
Herfsttijloos	<i>Colchicum autumnale</i>
Hondskruid	<i>Anacamptis pyramidalis</i>
Honingorchis	<i>Herminium monorchis</i>
Jeneverbes	<i>Juniperus communis</i>
Klein glaskruid	<i>Parietaria judaica</i>
Kleine keverorchis	<i>Neottia cordata</i>
Kleine zonnedaauw	<i>Drosera intermedia</i>
Klokjesgentiaan	<i>Gentiana pneumonanthe</i>
Kluwenklokje	<i>Campanula glomerata</i>
Koraalwortel	<i>Corallorrhiza trifida</i>
Kruisbladgentiaan	<i>Gentiana cruciata</i>
Lange ereprijs	<i>Veronica longifolia</i>
Lange zonnedaauw	<i>Drosera anglica</i>
Mannetjesorchis	<i>Orchis mascula</i>

Vervolg tabel 2: Overige soorten

Maretak	<i>Viscum album</i>
Moeraswespenorchis	<i>Epipactis palustris</i>
Muurbloem	<i>Erysimum cheiri</i>
Parnassia	<i>Parnassia palustris</i>
Pijlscheefkelk	<i>Arabis hirsuta sagittata</i>
Poppenorchis	<i>Orchis anthropophora</i>
Prachtklokje	<i>Campanula persicifolia</i>
Purperorchis	<i>Orchis purpurea</i>
Rapunzelklokje	<i>Campanula rapunculus</i>
Rechte driehoeksvaren	<i>Gymnocarpium robertianum</i>
Rietorchis	<i>Dactylorhiza majalis praetermissa</i>
Ronde zonnedauw	<i>Drosera rotundifolia</i>
Rood bosvogeltje	<i>Cephalanthera rubra</i>
Ruig klokje	<i>Campanula trachelium</i>
Schubvaren	<i>Asplenium ceterach</i>
Slanke gentiaan	<i>Gentianella amarella</i>
Soldaatje	<i>Orchis militaris</i>
Spaanse ruiter	<i>Cirsium dissectum</i>
Spindotterbloem	<i>Caltha palustris araneosa</i>
Steenanjer	<i>Dianthus deltoides</i>
Steenbreekvaren	<i>Asplenium trichomanes</i>
Stengelloze sleutelbloem	<i>Primula vulgaris</i>
Stengelomvattend havikskruid	<i>Hieracium amplexicaule</i>
Stijf hardgras	<i>Catapodium rigidum</i>
Tongvaren	<i>Asplenium scolopendrium</i>
Valkruid	<i>Arnica montana</i>
Veenmosorchis	<i>Hammarbya paludosa</i>
Veldgentiaan	<i>Gentianella campestris</i>
Veldsalie	<i>Salvia pratensis</i>
Vleeskleurige orchis	<i>Dactylorhiza incarnata</i>
Vliegenorchis	<i>Ophrys insectifera</i>
Vogelnestje	<i>Neottia nidus-avis</i>
Voorjaarsadonis	<i>Adonis vernalis</i>
Wantsenorchis	<i>Anacamptis coriophora</i>
Waterdrieblad	<i>Menyanthes trifoliata</i>
Weideklokje	<i>Campanula patula</i>
Welriekende nachtorchis	<i>Platanthera bifolia</i>
Wilde gagele	<i>Myrica gale</i>
Wilde kievitsbloem	<i>Fritillaria meleagris</i>
Wilde marjolein	<i>Origanum vulgare</i>
Wit bosvogeltje	<i>Cephalanthera longifolia</i>
Witte muggenorchis	<i>Pseudorchis albida</i>

Vervolg tabel 2: Overige soorten

Zinkviooltje	<i>Viola lutea calaminaria</i>
Zomerklokje	<i>Leucojum aestivum</i>
Zwartsteel	<i>Asplenium adiantum-nigrum</i>
<u>Kevers</u>	
Vliegend hert	<i>Lucanus cervus</i>
<u>Kreeftachtigen</u>	
Rivierkreeft	<i>Astacus astacus</i>

Soorten van Tabel 3: Soorten bijlage 1 AMvB/ bijlage IV HRL

Als maatregelen genomen kunnen worden om de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats te garanderen, hoeft geen ontheffing van de Flora- en faunawet aangevraagd te worden. Om zeker te weten of de mitigerende maatregelen voldoende zijn en er inderdaad geen ontheffing nodig is, kan een ontheffing aangevraagd worden om de maatregelen (goed) te laten keuren.

Als geen maatregelen genomen kunnen worden om de functionaliteit van de voortplantings- en/of rust- en verblijfplaats te garanderen, dient een ontheffing aangevraagd te worden op grond van een wettelijk belang uit artikel 2 van het Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten (soorten bijlage 1 AMvB) of uit de Habitatrichtlijn (soorten bijlage IV HRL).

Deze belangen zijn:

- *Bescherming van flora en fauna (b)*
- *Volksgezondheid of openbare veiligheid (d)*
- *Dwingende reden van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en voor het milieu wezenlijk gunstige effecten (e)*
- En alléén voor soorten van bijlage 1 AMvB:
- *Uitvoering werkzaamheden in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling (j)*

De aanvraag wordt beoordeeld op de volgende punten:

- In welke mate wordt de functionaliteit van de vaste voortplantings-, rust- en/of verblijfplaats aangetast door de activiteiten?
- Is er een wettelijk belang (belang b, d, e of j)?
- Is er een bevredigende oplossing?
- Komt de gunstige staat van instandhouding niet in gevaar?

Soorten bijlage 1 AMvB:

Zoogdieren

Boommarter	<i>Martes martes</i>
Das	<i>Meles meles</i>
Eikelmuis	<i>Eliomys quercinus</i>
Gewone zeehond	<i>Phoca vitulina</i>
Veldspitsmuis	<i>Crocidura leucodon</i>
Waterspitsmuis	<i>Neomys fodiens</i>

Reptielen en amfibieën

Adder	<i>Vipera berus</i>
Hazelworm	<i>Anguis fragilis</i>
Ringslang	<i>Natrix natrix</i>
Vinpootsalamander	<i>Lissotriton helveticus</i>
Vuursalamander	<i>Salamandra salamandra</i>

Vervolg tabel 3: Soorten bijlage 1 AMvB/ bijlage IV HRL

Vervolg soorten bijlage 1 AMvB:

Vissen

Beekprik	<i>Lampetra planeri</i>
Bittervoorn	<i>Rhodeus amarus</i>
Elrits	<i>Phoxinus phoxinus</i>
Gestippelde alver	<i>Alburnoides bipunctatus</i>
Grote modderkruiper	<i>Misgurnus fossilis</i>
Rivierprik	<i>Lampetra fluviatilis</i>

Dagvlinders

Bruin dikkopje	<i>Erynnis tages</i>
Dwergblauwtje	<i>Cupido minimus</i>
Dwergdikkopje	<i>Thymelicus acteon</i>
Groot geaderd witje	<i>Aporia crataegi</i>
Grote ijsvogelvlinder	<i>Limenitis populi</i>
Heideblauwtje	<i>Plebeius argus</i>
Iepenpage	<i>Satyrium w-album</i>
Kalkgraslanddikkopje	<i>Spialia sertorius</i>
Keizersmantel	<i>Argynnis paphia</i>
Klaverblauwtje	<i>Polyommatus semiargus</i>
Purperstreepparelmoervlinder	<i>Brenthis ino</i>
Rode vuurvlinder	<i>Lycaena hippothoe</i>
Rouwmantel	<i>Nymphalis antiopa</i>
Tweekleurig hooibeestje	<i>Coenonympha arcania</i>
Veenbesparelmoervlinder	<i>Euphydryas aurinia</i>
Veenhooibeestje	<i>Coenonympha tullia</i>
Veldparelmoervlinder	<i>Melitaea cinxia</i>
Woudparelmoervlinder	<i>Melitaea diamina</i>
Zilvervlek	<i>Bolaria euphrosyne</i>

Vaatplanten

Groot zeegras	<i>Zostera marina</i>
---------------	-----------------------

Soorten bijlage IV HRL:

Zoogdieren

Bechsteins vleermuis	<i>Myotis bechsteinii</i>
Bever	<i>Castor fiber</i>
Bosvleermuis	<i>Nyctalus leisleri</i>
Brandts vleermuis	<i>Myotis brandtii</i>
Bruinvis	<i>Phocoena phocoena</i>

Vervolg tabel 3: Soorten bijlage 1 AMvB/ bijlage IV HRL

Vervolg soorten bijlage IV HRL:

Franjestaart	<i>Myotis nattereri</i>
Gewone baardvleermuis	<i>Myotis mystacinus</i>
Gewone dolfijn	<i>Delphinus delphis</i>
Gewone dwergvleermuis	<i>Pipistrellus pipistrellus</i>
Gewone grootoorvleermuis	<i>Plecotus auritus</i>
Grijze grootoorvleermuis	<i>Plecotus austriacus</i>
Grote hoefijzerneus	<i>Rhinolophus ferrumequinum</i>
Hamster	<i>Cricetus cricetus</i>
Hazelmuis	<i>Muscardinus avellanarius</i>
Ingekorven vleermuis	<i>Myotis emarginatus</i>
Kleine dwergvleermuis	<i>Pipistrellus pygmaeus</i>
Kleine hoefijzerneus	<i>Rhinolophus hipposideros</i>
Laatvlieger	<i>Eptesicus serotinus</i>
Lynx	<i>Lynx lynx</i> spp. lynx
Meervleermuis	<i>Myotis dasycneme</i>
Mopsvleermuis	<i>Barbastella barbastellus</i>
Noordse woelmuis	<i>Microtus oeconomus</i>
Otter	<i>Lutra lutra</i>
Rosse vleermuis	<i>Nyctalus noctula</i>
Ruige (Nathusius') dwergvleermuis	<i>Pipistrellus nathusii</i>
Tuimelaar	<i>Tursiops truncatus</i>
Tweekleurige vleermuis	<i>Vespertilio murinus</i>
Vale vleermuis	<i>Myotis myotis</i>
Watervleermuis	<i>Myotis daubentonii</i>
Wilde kat	<i>Felis silvestris</i>
Witflankdolfijn	<i>Lagenorhynchus acutus</i>
Witsnuitdolfijn	<i>Lagenorhynchus albirostris</i>

Reptielen en amfibieën

Boomkikker	<i>Hyla arborea</i>
Geelbuikvuurpad	<i>Bombina variegata</i>
Gladde slang	<i>Coronella austriaca</i>
Heikikker	<i>Rana arvalis</i>
Kamsalamander	<i>Triturus cristatus</i>
Knoflookpad	<i>Pelobates fuscus</i>
Muurhagedis	<i>Podarcis muralis</i>
Poelkikker	<i>Pelophylax lessonae</i>
Rugstreeppad	<i>Epidalea calamita</i>
Vroedmeesterpad	<i>Alytes obstetricans</i>
Zandhagedis	<i>Lacerta agilis</i>

Vervolg tabel 3: Soorten bijlage 1 AMvB/ bijlage IV HRL

Vervolg soorten bijlage IV HRL:

Dagvlinders

Donker pimpernelblauwtje	<i>Maculinea nausithous</i>
Grote vuurvlinder	<i>Lycaena dispar</i>
Pimpernelblauwtje	<i>Maculinea teleius</i>
Tijmblauwtje	<i>Maculinea arion</i>
Zilverstreephooibeestje	<i>Coenonympha hero</i>

Libellen

Bronslibel	<i>Oxygastra curtusii</i>
Gaffellibel	<i>Ophiogomphus cecilia</i>
Gevlekte witsnuitlibel	<i>Leucorrhinia pectoralis</i>
Groene glazenmaker	<i>Aeshna viridis</i>
Noordse winterjuffer	<i>Sympecma paedisca</i>
Oostelijke witsnuitlibel	<i>Leucorrhinia albifrons</i>
Rivierrombout	<i>Gomphus flavipes</i>
Sierlijke witsnuitlibel	<i>Leucorrhinia caudalis</i>

Vissen

Houting	<i>Coregonus maraena</i>
Steur	<i>Acipenser sturio</i>

Vaatplanten

Drijvende waterweegbree	<i>Luronium natans</i>
Groenknolorchis	<i>Liparis loeselii</i>
Kruipend moerasscherm	<i>Apium repens</i>
Zomerschroeforchis	<i>Spiranthes aestivalis</i>

Kevers

Brede geelrandwaterroofkever	<i>Dytiscus latissimus</i>
Gestreepte waterroofkever	<i>Graphoderus bilineatus</i>
Heldenbok	<i>Cerambyx cerdo</i>
Juchtleerkever	<i>Osmoderma eremita</i>

Tweekleppigen

Bataafse stroommossel	<i>Unio crassus</i>
-----------------------	---------------------

Slakken

Platte schijfhoren	<i>Anisus vorticulus</i>
--------------------	--------------------------

Bijlage 2: Vleermuizen, ruimtelijke ingrepen en de Flora- en faunawet

Vleermuizen en hun leefgebied zijn beschermd door de Flora- en faunawet. In geval van een ruimtelijke ingreep moet ruim van tevoren bekeken worden of deze ingreep nadelige invloed kan hebben op vleermuizen en hoe hiermee omgegaan moet worden.

Verblijfplaatsen

Vleermuizen maken het hele jaar door gebruik van verschillende verblijfplaatsen (o.a. in bomen en gebouwen). Grofweg zijn vleermuisverblijfplaatsen op te delen in winterverblijfplaats (waar overwinterd wordt), dagkwartieren (waar de mannetjes in de kraamkolonieperiode overdag zitten, alleen of in kleine groepjes), kraamkolonies (vrouwtjes en hun jongen, vaak in grote groepen), paarverblijven (waar gepaard wordt, vaak in het najaar, soms gelijk aan de winterverblijfplaats) en tussenkwartieren (gebruikt in de periode tussen overwinteren en de zomerperiode in). Per type verblijfplaats gebruiken vleermuizen vaak meerdere verblijven waartussen gewisseld wordt, bijvoorbeeld wanneer elders het klimaat geschikter is of om aan parasieten te ontkomen. Vleermuizen zijn wel zeer honkvast wat betreft de diverse verblijven die ze gebruiken. Dit betekent dat hun verblijven belangrijk zijn voor instandhouding van de populatie en dat deze daarom beschermd worden door de Flora- en faunawet.

Sinds mei 2009 is het Vleermuisprotocol vastgesteld. Dit is opgesteld door het Netwerk Groene Bureaus en de Zoogdiervereniging VZZ in overleg met de Dienst Landelijk Gebied (DLG) en de Gegevensautoriteit Natuur (GaN). Het protocol dient als leidraad voor het bepalen hoe en hoe vaak geïnventariseerd moet worden om te voldoen aan de Flora- en faunawet. In maart 2013 is het protocol aangepast. Let op: voor het bepalen of een gebouw of een potentieel geschikte boom van belang is als vleermuisverblijfplaats, is over het algemeen een relatief langlopend onderzoek nodig (van april t/m september/oktober) en zijn gemiddeld 4 bezoeken nodig.

Bij het verdwijnen van een verblijfplaats dient een ontheffing aangevraagd te worden bij het Ministerie van Economische Zaken (Dienst Regelingen). Onderdeel van deze ontheffingsaanvraag is een activiteitenplan waarin maatregelen beschreven staan die genomen worden om de nadelige effecten, als gevolg van de voorgenomen plannen, op vleermuizen zoveel mogelijk te voorkomen/verminderen. De te nemen maatregelen kunnen bijvoorbeeld bestaan uit het aanbieden van inpandige voorzieningen in nieuwbouw, zodat deze geschikt is voor vleermuizen om in te verblijven.

Jachtgebied en vliegroutes

Naast verblijfplaatsen bestaat het leefgebied van vleermuizen uit foerageergebied en vliegroutes (vaak bomenrijen of waterlopen). Deze zijn ook beschermd als zij van significant belang zijn. Zij gelden als significant belangrijk indien bij aantasting de functionaliteit van de verblijfplaats(en) in het geding komt. Is dat het geval, dan zijn maatregelen nodig die dit voorkomen, anders is een ontheffing nodig. Ook hier geldt dat deze alleen verstrekt wordt in geval van projecten waarbij sprake is van groot openbaar belang.

Soortenstandaards

Voor een aantal beschermde soorten, waaronder een aantal vleermuissoorten, heeft het Ministerie Soortenstandaards opgesteld. Deze standaarden bevatten informatie over de betreffende beschermde soort en zijn leefomgeving, regels en hun toepassing, onderzoek en mogelijke maatregelen. De informatie is per soort gespecificeerd naar veel voorkomende activiteiten zoals slopen van gebouwen en kappen van bomen.

Zie www.drloket.nl

Bijlage 3: Vogels, ruimtelijke ingrepen en de Flora- en faunawet

Als maatregelen genomen kunnen worden om de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats te garanderen, hoeft geen ontheffing van de Flora- en faunawet aangevraagd te worden. Om zeker te weten of de mitigerende maatregelen voldoende zijn en er inderdaad geen ontheffing nodig is, kan een ontheffing aangevraagd worden om de maatregelen (goed) te laten keuren.

Als geen maatregelen genomen kunnen worden om de functionaliteit van de voortplantings- en/of rust- en verblijfplaats te garanderen, dient een ontheffing aangevraagd te worden op grond van een wettelijk belang uit de Vogelrichtlijn.

Deze belangen zijn:

- *Bescherming van flora en fauna (b)*
- *Veiligheid van het luchtverkeer (c)*
- *Volksgezondheid of openbare veiligheid (d)*

De aanvraag wordt beoordeeld op de volgende punten:

- In welke mate wordt de functionaliteit van de vaste voortplantings-, rust- en/of verblijfplaats aangetast door de activiteiten?
- Is er een wettelijk belang (belang b, c en d)?
- Is er een bevredigende oplossing?
- Komt de gunstige staat van instandhouding niet in gevaar?

Bescherming van vogelnesten

Artikel 11 van de Flora- en faunawet luidt:

“Het is verboden nesten, hollen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren”.

Tijdens de werkzaamheden moet rekening gehouden worden met het broedseizoen van vogels. De Flora- en faunawet kent geen standaardperiode voor het broedseizoen. Het gaat er om of er sprake is van een broedgeval. De meeste vogels maken elk broedseizoen een nieuw nest of zijn in staat om een nieuw nest te maken. Deze vogelnesten voor eenmalig gebruik vallen alleen tijdens het broedseizoen (grootweg half maart-half juli) onder de bescherming van artikel 11 van de Flora- en faunawet. Voor deze soorten is geen ontheffing nodig voor werkzaamheden buiten het broedseizoen en ook niet als maatregelen worden getroffen die voorkomen dat deze soorten zich op de bouwplaats vestigen tijdens het broedseizoen.

Een (beperkt) aantal soorten bewoont het nest echter permanent of keert elk jaar terug naar hetzelfde nest. Verblijfplaatsen van deze vogelsoorten zijn *jaarrond* beschermd:

Nesten die het hele jaar door zijn beschermd

Voor de volgende categorieën gelden de verbodsbepalingen van artikel 11 van de Flora- en faunawet het *gehele* seizoen:

1. Nesten die, behalve gedurende het broedseizoen als nest, buiten het broedseizoen in gebruik zijn als vaste rust- en verblijfplaats (voorbeeld: Steenuil).

2. Nesten van koloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk zijn van bebouwing of biotoop. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar (voorbeeld: Roek, Gierzwaluw en Huismus).
3. Nesten van vogels, zijnde geen koloniebroeders, die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar (voorbeeld: Ooievaar, Kerkuil en Slechtvalk).
4. Vogels die jaar in jaar uit gebruik maken van hetzelfde nest en die zelf niet of nauwelijks in staat zijn een nest te bouwen (voorbeeld: Boomvalk, Buizerd en Ransuil).

Nesten die *niet* het hele jaar door zijn beschermd

5. Nesten van vogels die weliswaar vaak terugkeren naar de plaats waar zij het jaar daarvoor hebben gebroed of de directe omgeving daarvan, maar die wel over voldoende flexibiliteit beschikken om, als de broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen. Categorie 5-soorten vragen extra onderzoek, ook al zijn hun nesten niet jaarrond beschermd; deze soorten zijn namelijk *wel* jaarrond beschermd als zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden dat rechtvaardigen.

Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten die momenteel door het ministerie van Economische Zaken, Landbouw & Innovatie (EL&I) wordt gehanteerd:

Nesten van de volgende soorten zijn jaarrond beschermd indien ze nog in functie zijn:

Boomvalk	<i>Falco subbuteo</i>
Buizerd	<i>Buteo buteo</i>
Gierzwaluw	<i>Apus apus</i>
Grote gele kwikstaart	<i>Motacilla cinerea</i>
Havik	<i>Accipiter gentilis</i>
Huisemus	<i>Passer domesticus</i>
Kerkuil	<i>Tyto alba</i>
Oehoe	<i>Bubo bubo</i>
Ooievaar	<i>Ciconia ciconia</i>
Ransuil	<i>Asio otus</i>
Roek	<i>Corvus frugilegus</i>
Slechtvalk	<i>Falco peregrinus</i>
Sperwer	<i>Accipiter nisus</i>
Steenuil	<i>Athene noctua</i>
Wespendief	<i>Pernis apivorus</i>
Zwarte wouw	<i>Milvus migrans</i>

Nesten van de volgende soorten zijn niet jaarrond beschermd (categorie 5), maar hiervan is inventarisatie wel gewenst:

Blauwe reiger	<i>Ardea cinerea</i>
Boerenwaluw	<i>Hirundo rustica</i>
Bonte vliegenvanger	<i>Ficedula hypoleuca</i>
Boomklever	<i>Sitta europaea</i>
Boomkruiper	<i>Certhia brachydactyla</i>
Bosuil	<i>Strix aluco</i>
Brilduiker	<i>Bucephala clangula</i>
Draaihals	<i>Jynx torquilla</i>
Eider	<i>Somateria mollissima</i>
Ekster	<i>Pica pica</i>
Gekraagde roodstaart	<i>Phoenicurus phoenicurus</i>
Glanskop	<i>Parus palustris</i>
Grauwe vliegenvanger	<i>Muscicapa striata</i>
Groene specht	<i>Picus viridis</i>
Grote bonte specht	<i>Dendrocopos major</i>
Hop	<i>Upupa epops</i>
Huiswaluw	<i>Delichon urbica</i>
IJsvogel	<i>Alcedo atthis</i>
Kleine bonte specht	<i>Dendrocopos minor</i>
Kleine vliegenvanger	<i>Ficedula parva</i>
Koolmees	<i>Parus major</i>
Kortsnavelboomkruiper	<i>Certhia familiaris macrodactyla</i>
Oeverwaluw	<i>Riparia riparia</i>
Pimpelmees	<i>Parus caeruleus</i>
Raaf	<i>Corvus corax</i>
Ruigpootuil	<i>Aegolius funereus</i>
Spreeuw	<i>Sturnus vulgaris</i>
Tapuit	<i>Oenanthe oenanthe</i>
Torenvalk	<i>Falco tinnunculus</i>
Zeearend	<i>Haliaeetus albicilla</i>
Zwarte kraai	<i>Corvus corone</i>
Zwarte mees	<i>Parus ater</i>
Zwarte roodstaart	<i>Phoenicurus ochruros</i>
Zwarte specht	<i>Dryocopus martius</i>

Aanvullend onderzoek naar de Steenuil (*Athene noctua*) en de Kerkuil (*Tyto alba*) in het kader van het bestemmingsplan “Harnaschpolder Zuid” in de gemeente Midden-Delfland

Aanvullend onderzoek naar de Steenuil (*Athene noctua*) en de Kerkuil (*Tyto alba*) in het kader van het bestemmingsplan “Harnaschpolder Zuid” in de gemeente Midden-Delfland

Aanvullend onderzoek naar de Steenuil (*Athene noctua*) en de Kerkuil (*Tyto alba*) in het kader van het bestemmingsplan “Harnaschpolder Zuid” in de gemeente Midden-Delfland

Opdrachtgever: KuiperCompagnons

Uitvoering: Natuur-Wetenschappelijk Centrum

Veldwerk: Rob Haan, Vivian Maas, Sanne Westbroek

Samenstelling: Sanne Westbroek

Foto's: Sanne Westbroek

Aanvullend onderzoek naar de Steenuil (*Athene noctua*) en de Kerkuil (*Tyto alba*) in het kader van het bestemmingsplan “Harnaschpolder Zuid” in de gemeente Midden-Delfland [Samenst.: Westbroek, S.] [Foto's: Westbroek, S.]. Met lit. opg., Dordrecht: Strix/ NWC.

Trefw.: Flora- en faunawet, Kerkuil, Steenuil, Harnaschpolder Zuid, Midden Delfland

W994/P15-017

Niets uit deze uitgave mag openbaar worden gemaakt of verveelvoudigd, door middel van; druk, fotokopie, microfilm of op enige andere wijze, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever of de opdrachtgever.

Dordrecht, mei 2015

Inhoud

1	Inleiding	5
2	Gebiedsbeschrijving en plannen	7
3	Methode	9
4	Resultaten	11
5	Effecten, verplichtingen en aanbevelingen	13

Referenties

Bijlagen:

Bijlage 1: Vogels, ruimtelijke ingrepen en de Flora- en faunawet

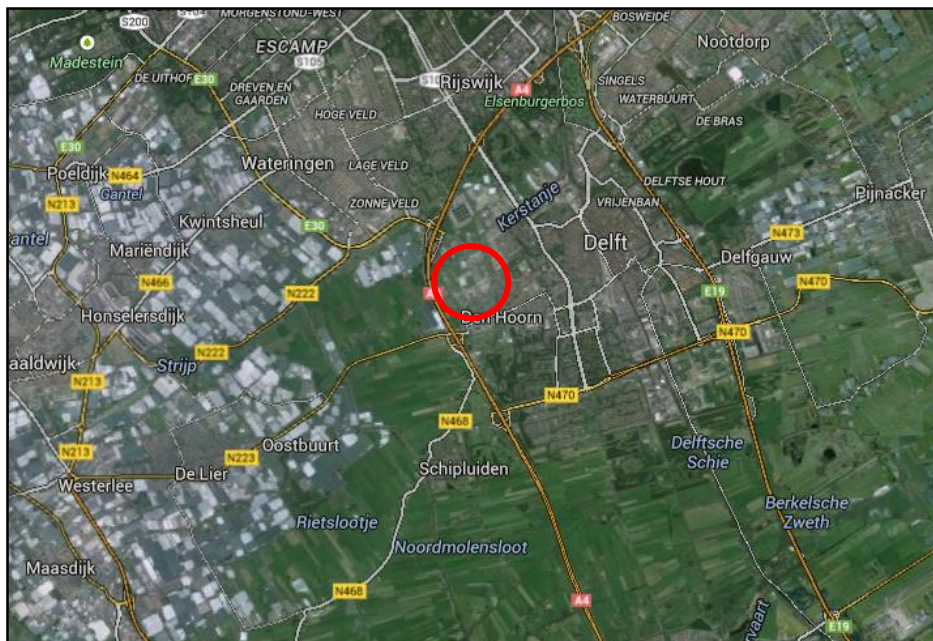
1. Inleiding

Momenteel wordt gewerkt aan het bestemmingsplan “Harnaschpolder Zuid” dat betrekking heeft op een plangebied ten noordwesten van Den Hoorn in de gemeente Midden-Delfland. Door dit bestemmingsplan wordt de ontwikkeling van een bedrijventerrein mogelijk gemaakt. Om deze plannen te kunnen verwezenlijken zullen onder andere een aantal woningen binnen het plangebied gesloopt worden en worden watergangen (deels) gedempt of anderszins aangetast.

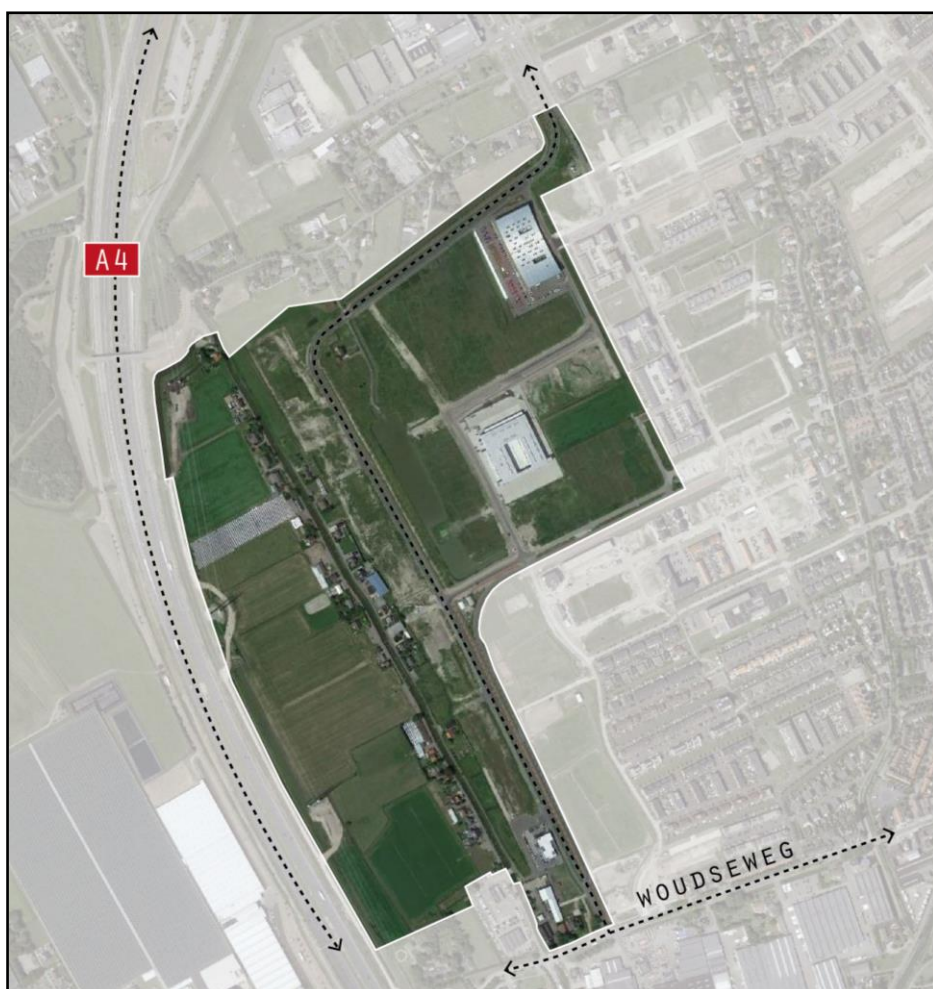
In het kader van de natuurwetgeving (Flora- en faunawet, Natuurbeschermingswet 1998 en Ecologische Hoofdstructuur) dient bij dergelijke ruimtelijke ingrepen en het opstellen van bestemmingsplannen onderzoek gedaan te worden naar de aanwezige natuurwaarden en dient een beoordeling gemaakt te worden van eventuele negatieve effecten van de plannen op deze waarden.

In 2014 heeft het Natuur-Wetenschappelijk Centrum (NWC) reeds een flora- en fauna-onderzoek uitgevoerd in het plangebied ten noordwesten van Den Hoorn (Westbroek, 2014). Uit dit onderzoek blijkt dat, in ieder geval één woning binnen het plangebied geschikt is als vaste verblijfplaats voor de Steenuil en de Kerkuil.

KuiperCompagnons heeft het Natuur-Wetenschappelijk Centrum (NWC) gevraagd te onderzoeken of deze woning daadwerkelijk als vaste verblijfplaats in gebruik is door de Steenuil en/of de Kerkuil en of en in welke mate het plangebied van belang is als foerageergebied voor deze soorten.

Figuur 1: Ligging van het plangebied (rood omcirkeld) in de omgeving.

Figuur 2: Begrenzing van het plangebied.

2. Gebiedsbeschrijving en plannen

Gebiedsbeschrijving

Het plangebied ligt ten noordwesten van de kern van Den Hoorn in de provincie Zuid-Holland (figuur 1). In het noorden wordt het gebied begrensd door de Woudselaan, in het oosten door woonblokken aan de Zuiddijk, de Broederstiende, de weg Zuidmade en de weg Achterdijkshoorn en in het westen vormt de A4 de grens. Tot slot ligt ten zuiden van het plangebied de Woudseweg (figuur 2).

De westzijde van het plangebied bestaat voornamelijk uit weilanden (foto 1). Het plangebied wordt van noord naar zuid doorkruist door een brede watergang met aan weerszijden een weg genaamd de "Harnaskade" (foto 2). Aan de Harnaskade liggen verschillende percelen met woningen, schuren en kassen. Aan de oostzijde van de woningen ligt braakliggend terrein met daarachter de Harnaschdreef. Aan de oostzijde van deze weg is met zandgrond voorbelast terrein aanwezig (inmiddels begroeid met gras) met daarop twee bedrijfsterreinen (foto 3 en 4).

Tijdens het aanvullende onderzoek is vooral geconcentreerd op de woningen aan de Harnaskade, aangezien ten minste één van deze woningen geschikt is als vaste verblijfplaats voor de Steenuil en de Kerkuil.

Foto 1: Foto genomen vanuit het westen. Weilanden in het westen van het plangebied, met daarachter woningen aan de Harnaskade.

Foto 2: Harnaskade met aangrenzende woningen.

Foto 3: Voorbelast terrein (begroeid met gras) in oosten van het plangebied.

Foto 4: Voorbelast terrein (begroeid met gras) met daarachter bedrijfsterrein in noordoosten van het plangebied.

Voorgenomen plannen

Momenteel wordt gewerkt aan het bestemmingsplan “Harnaschpolder Zuid” dat betrekking heeft op een plangebied ten noordwesten van Den Hoorn in de gemeente Midden-Delfland. Door dit bestemmingsplan wordt de ontwikkeling van een bedrijventerrein mogelijk gemaakt. Om deze plannen te kunnen verwezenlijken zullen onder andere een aantal woningen binnen het plangebied gesloopt worden. Op welke termijn deze woningen gesloopt zullen worden is nog niet bekend. Echter, in verband met de openbare veiligheid zal, indien mogelijk, ten minste één van de woonhuizen (die geschikt is als verblijfplaats voor uilen) al op korte termijn worden gesloopt. Naast het slopen van bebouwing, zal de omliggende vegetatie (deels) worden verwijderd en worden watergangen (deels) gedempt of anderszins aangetast.

3. Methode

Dagbezoek

Voor zowel de Kerkuil en de Steenuil is eerst tijdens een dagbezoek binnen het plangebied gezocht naar braakballen en andere sporen, zoals veren en uitwerpselen en is navraag gedaan bij de bewoners van de woningen aan de Harnaskade. Ook is, op basis van biotoopkenmerken, een inschatting gemaakt van de geschiktheid van delen van het plangebied als foerageergebied.

Uit de totale analyse van het plangebied is gebleken waar eventuele nesten en andere vaste rust- en verblijfplaatsen van de Steenuil en de Kerkuil zich kunnen bevinden, en wat geschikte, matiggeschikte of ongeschikte foerageergebieden binnen een (vermoedelijk) territorium zijn. De datum van- en weersomstandigheden tijdens dit dagbezoek staan weergegeven in tabel 1.

Avondbezoeken

Op de locaties waarvan uit het dagbezoek bleek dat ze geschikt zijn als verblijfplaats/ leefomgeving is vervolgens tijdens de avondbezoeken gepost, om te bepalen of er daadwerkelijk kerkuilen/steenuilen aanwezig zijn. Hieronder zal zowel voor de Kerkuil als voor de Steenuil worden beschreven waar tijdens deze avondbezoeken op is gelet.

Kerkuil

De soortenstandaard over de Kerkuil (2015) die opgesteld is door de Rijksdienst Voor Ondernemend Nederland (RVO) stelt dat de aanwezigheid van een nest van de Kerkuil op de volgende manieren aangetoond kan worden (territoriumkartering BMP SOVON):

- Er is een bezet nest;
- Er is minimaal één waarneming in de periode 1 februari tot en met 31 augustus van:
 - Een paar in broedbiotoop, of;
 - Territoriaal gedrag: Een krijsende vogel. Vooral februari en maart, of;
 - Bedelende jongen, doorgaans vanaf juni.

De afwezigheid van broedende kerkuilen is aangetoond als tijdens drie gerichte veldbezoeken in de periode van begin februari tot en met half oktober geen aanwezigheid kan worden aangetoond. De drie inventarisaties dienen te worden uitgevoerd tijdens goede weersomstandigheden en in een geschikt biotoop. Omdat kerkuilen uitgesproken nachtdieren zijn, zijn de inventarisaties in de avond uitgevoerd. De data van- en weersomstandigheden tijdens deze bezoeken staan weergegeven in tabel 1.

Steenuil

De soortenstandaard over de Steenuil (2014) die opgesteld is door de RVO stelt dat de aanwezigheid van een voortplantingsplaats of van een vaste rust- en verblijfplaats van

een steenuil het hele jaar kan worden aangetoond. Alle waarnemingen in een geschikt gebied duiden op de mogelijke aanwezigheid van een nestplaats in het gebied. De meest optimale periode om de aanwezigheid aan te tonen, is van 15 februari tot en met 15 april.

De (vermoedelijke) locatie van de nestplaats kan worden vastgesteld door een nestindicatieve waarneming. Dit kan zijn:

- Het aantreffen van een nest;
- De waarneming van bezoek van een steenuil aan een waarschijnlijke nestplaats;
- De waarneming van transport van voedsel naar jongen of bedelende jongen in nestopening.

De afwezigheid van broedende steenuilen is aangetoond als tijdens drie gerichte veldbezoeken in de periode van 15 februari tot en met 15 april geen aanwezigheid kan worden aangetoond. De inventarisaties moeten tijdens goede weersomstandigheden en in een geschikte biotoop plaatsvinden. Het beste moment om te inventariseren is in de avondschemer, vanaf een halfuur na zonsondergang, tot middernacht. Tijdens de inventarisatie is de baltsroep van steenuilen afgespeeld, zodat de dieren aangezet worden om zelf te gaan roepen en zo hun locatie te verraden. Deze inventarisaties zijn gecombineerd met de inventarisaties van de Kerkuil. Ook de Steenuil is een avonddier, om deze reden zijn de inventarisaties in de avond uitgevoerd. De data van- en weersomstandigheden tijdens de veldbezoeken staan weergegeven in tabel 1.

Tabel 1: Weersomstandigheden en aantal waarnemers per veldbezoek

Datum	Temp. (°C)	Wind (m/s)	Bewolking	Neerslag	# waarnemers
06/03/'15	10,0	4	6/8	0,0	2
10/03/'15	5,5	3	0/8	0,0	2
25/03/'15	5,0	3	7/8	<0,05	2
08/04/'15	9,0	1,5	5/8	0,0	2

4. Resultaten

Dagbezoek

Met name het woonhuis op het perceel van de Harnaskade 11 is geschikt als verblijfplaats voor uilen (foto 5). Dit vanwege openingen in het dak waardoor uilen geschikte verblijfplaatsen, zoals de zolder, in de woning kunnen bereiken.

Volgens de soortenstandaard van de Steenuil (RVO, 2014), leeft deze soort op de erven van burgerwoningen, bij boerderijen in het agrarisch cultuurlandschap en aan de dorpsranden. Hij leeft met name op erven met bebouwing, beplanting, tuinen, moestuinen en weilandjes met hobby-vee. Om deze reden zal vooral in de tuinen en erven rondom de woonhuizen langs de Harnaskade geschikt foerageergebied voor de deze soort aanwezig zijn.

De Kerkuil is een soort die voorkomt in cultuurland met gras- en bouwlanden die begrensd worden door kruidenrijke akkerranden, houtwallen, heggen of bosjes (RVO, 2015). Om deze reden kan de Kerkuil ook foerageren in de omliggende weilanden.

Tijdens het dagbezoek op 6 maart 2015 zijn echter geen braakballen of andere sporen van uilen aangetroffen. Ook bleek uit navraag bij omwonenden dat in zowel de geschikte foerageergebieden als in/om het woonhuis nog nooit uilen zijn waargenomen.

Foto 5: Dakopeningen in leegstaande woning waardoor uilen geschikte ruimtes kunnen bereiken.

Avondbezoeken

Tijdens alle drie de avondbezoeken zijn geen steenuilen en/of kerkuilen waargenomen. Ook werd geen reactie op de afgespeelde territoriumroep van de Steenuil gehoord. De weersomstandigheden op deze avonden waren geschikt, waardoor afwezigheid van de uilen als gevolg van het weer uitgesloten kan worden.

De soortenstandaard van de Steenuil en de Kerkuil, stelt dat de afwezigheid van steenuilen en kerkuilen aangetoond is, wanneer tijdens drie gerichte veldbezoeken geen aanwezigheid kan worden aangetoond (RVO, 2014 en 2015). De resultaten van de avondbezoeken leiden daarom tot de conclusie dat er geen vaste verblijfplaats van de Steenuil en/of Kerkuil aanwezig is binnen het plangebied van bestemmingsplan “Harnaschpolder Zuid”.

Omdat er in de potentiële foerageergebieden binnen het plangebied geen sporen van uilen zijn gevonden, uilen hier niet zijn waargenomen tijdens de avondbezoek en omdat er in de directe omgeving voldoende alternatieve foerageergebieden aanwezig zijn, zal het potentieel geschikte foerageergebied binnen het plangebied geen essentieel onderdeel zijn van de functionele leefomgeving van de Steenuil/Kerkuil.

5. Effecten, verplichtingen en aanbevelingen

De resultaten van de avondbezoeken en het dagbezoek samen leiden tot de conclusie dat er binnen het plangebied van bestemmingsplan "Harnaschpolder Zuid" geen vaste verblijfplaats en/of essentieel foerageergebied van de Steenuil en/of Kerkuil aanwezig is; tijdens de drie avondbezoeken kon geen aanwezigheid vastgesteld worden, er zijn geen sporen van bewoning door steenuilen en/of kerkuilen gevonden en de bewoners van omringende percelen hadden in de omgeving nog nooit een steenuil/kerkuil gehoord of gezien. Ook zijn er voldoende alternatieve foerageergebieden aanwezig in de omgeving.

Om deze reden bestaan er, ten aanzien van deze soortgroep, geen verplichtingen vanuit de Flora- en faunawet en zijn ontheffingen en/of maatregelen niet nodig.

Referenties

Soons, P.J.A., Huber, M & D. van der Meijden, 1999-nu, *Flora- en Faunawet bewerking en toelichting*. Band 1-5 Koninklijke Vermande, Den Haag

Soortenstandaard Kerkuil van de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (2015)

Soortenstandaard Steenuil van de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (2014)

Westbroek, S., 2014. *Quickscan flora en fauna in het kader van het bestemmingsplan “Harnaschpolder Zuid” in de gemeente Midden-Delfland*. Rapportnr. 968, Strix Uitgeverij, Dordrecht

Bijlage 1: Vogels, ruimtelijke ingrepen en de Flora- en faunawet

Als maatregelen genomen kunnen worden om verstoring van de vaste voortplantings-, rust- of verblijfplaatsen en de functionele leefomgeving te voorkomen, hoeft geen ontheffing van de Flora- en faunawet aangevraagd te worden. Wanneer geen maatregelen genomen kunnen worden om de functionaliteit van de voortplantings- en/of rust- en verblijfplaats te garanderen, dient een ontheffing aangevraagd te worden. Indien de verstoring van wezenlijke invloed is op de populatie van de soort, dient de ontheffingsaanvraag getoetst te worden aan de belangen uit de Vogelrichtlijn.

Deze belangen zijn:

- *Bescherming van flora en fauna (b)*
- *Veiligheid van het luchtverkeer (c)*
- *Volksgezondheid of openbare veiligheid (d)*

Indien er geen sprake is van een wezenlijke invloed op de populatie van de soort, mag de aanvraag ook getoetst worden aan het belang “*Ruimtelijke ontwikkeling en inrichting (e)*”.

De aanvraag wordt beoordeeld op de volgende punten:

- In welke mate wordt de functionaliteit van de vaste voortplantings-, rust- en/of verblijfplaats verstoord door de activiteiten?
- Is er sprake van een wezenlijke invloed op de populatie van de soort?
- Is er een bevredigende oplossing?

Bescherming van vogelnesten

Artikel 11 van de Flora- en faunawet luidt:

“Het is verboden nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren”.

Tijdens de werkzaamheden moet rekening gehouden worden met het broedseizoen van vogels. De Flora- en faunawet kent geen standaardperiode voor het broedseizoen. Het gaat er om of er sprake is van een broedgeval. De meeste vogels maken elk broedseizoen een nieuw nest of zijn in staat om een nieuw nest te maken. Deze vogelnesten voor eenmalig gebruik vallen alleen tijdens het broedseizoen (grofweg half maart-half juli) onder de bescherming van artikel 11 van de Flora- en faunawet. Voor deze soorten is geen ontheffing nodig voor werkzaamheden buiten het broedseizoen en ook niet als maatregelen worden getroffen die voorkomen dat deze soorten zich op de bouwplaats vestigen tijdens het broedseizoen.

Een (beperkt) aantal soorten bewoont het nest echter permanent of keert elk jaar terug naar hetzelfde nest. Verblijfplaatsen van deze vogelsoorten zijn *jaarrond* beschermd:

Nesten die het hele jaar door zijn beschermd

Voor de volgende categorieën gelden de verbodsbepalingen van artikel 11 van de Flora- en faunawet het *gehele* seizoen:

1. Nesten die, behalve gedurende het broedseizoen als nest, buiten het broedseizoen in gebruik zijn als vaste rust- en verblijfplaats (voorbeeld: Steenuil).
2. Nesten van koloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk zijn van bebouwing of biotoop. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar (voorbeeld: Roek, Gierzwaluw en Huismus).
3. Nesten van vogels, zijnde geen koloniebroeders, die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar (voorbeeld: Ooievaar, Kerkuil en Slechtvalk).
4. Vogels die jaar in jaar uit gebruik maken van hetzelfde nest en die zelf niet of nauwelijks in staat zijn een nest te bouwen (voorbeeld: Boomvalk, Buizerd en Ransuil).

Nesten die *niet* het hele jaar door zijn beschermd

5. Nesten van vogels die weliswaar vaak terugkeren naar de plaats waar zij het jaar daarvoor hebben gebroed of de directe omgeving daarvan, maar die wel over voldoende flexibiliteit beschikken om, als de broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen. Categorie 5-soorten vragen extra onderzoek, ook al zijn hun nesten niet jaarrond beschermd; deze soorten zijn namelijk *wel* jaarrond beschermd als zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden dat rechtvaardigen.

Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten die momenteel door het ministerie van Economische Zaken, Landbouw & Innovatie (EL&I) wordt gehanteerd:

Nesten van de volgende soorten zijn jaarrond beschermd indien ze nog in functie zijn:

Boomvalk	<i>Falco subbuteo</i>
Buizerd	<i>Buteo buteo</i>
Gierzwaluw	<i>Apus apus</i>
Grote gele kwikstaart	<i>Motacilla cinerea</i>
Havik	<i>Accipiter gentilis</i>
Huisemus	<i>Passer domesticus</i>
Kerkuil	<i>Tyto alba</i>
Oehoe	<i>Bubo bubo</i>
Ooievaar	<i>Ciconia ciconia</i>
Ransuil	<i>Asio otus</i>
Roek	<i>Corvus frugilegus</i>
Slechtvalk	<i>Falco peregrinus</i>
Sperwer	<i>Accipiter nisus</i>
Steenuil	<i>Athene noctua</i>
Wespendief	<i>Pernis apivorus</i>
Zwarte wouw	<i>Milvus migrans</i>

Nesten van de volgende soorten zijn niet jaarrond beschermd (categorie 5), maar hiervan is inventarisatie wel gewenst:

Blauwe reiger	<i>Ardea cinerea</i>
Boerenwaluw	<i>Hirundo rustica</i>
Bonte vliegenvanger	<i>Ficedula hypoleuca</i>
Boomklever	<i>Sitta europaea</i>
Boomkruiper	<i>Certhia brachydactyla</i>
Bosuil	<i>Strix aluco</i>
Brilduiker	<i>Bucephala clangula</i>
Draaihals	<i>Jynx torquilla</i>
Eider	<i>Somateria mollissima</i>
Ekster	<i>Pica pica</i>
Gekraagde roodstaart	<i>Phoenicurus phoenicurus</i>
Glanskop	<i>Parus palustris</i>
Grauwe vliegenvanger	<i>Muscicapa striata</i>
Groene specht	<i>Picus viridis</i>
Grote bonte specht	<i>Dendrocopos major</i>
Hop	<i>Upupa epops</i>
Huiswaluw	<i>Delichon urbica</i>
IJsvogel	<i>Alcedo atthis</i>
Kleine bonte specht	<i>Dendrocopos minor</i>
Kleine vliegenvanger	<i>Ficedula parva</i>
Koolmees	<i>Parus major</i>
Kortsnavelboomkruiper	<i>Certhia familiaris macrodactyla</i>
Oeverwaluw	<i>Riparia riparia</i>
Pimpelmees	<i>Parus caeruleus</i>
Raaf	<i>Corvus corax</i>
Ruigpootuil	<i>Aegolius funereus</i>
Spreeuw	<i>Sturnus vulgaris</i>
Tapuit	<i>Oenanthe oenanthe</i>
Torenvalk	<i>Falco tinnunculus</i>
Zeearend	<i>Haliaeetus albicilla</i>
Zwarte kraai	<i>Corvus corone</i>
Zwarte mees	<i>Parus ater</i>
Zwarte roodstaart	<i>Phoenicurus ochruros</i>
Zwarte specht	<i>Dryocopus martius</i>